

Asia: VN/32825/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) esittää seuraavan lausuntonsa hallituksen esityksen luonnoksesta OKM:n hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi.

SYL on huolissaan yhdenvertaisen korkeakoulutuksen edistämistä koskevan toiminnan tulevaisuudesta lukemisesteisiä tukevan Saavutettavuuskirjasto Celian osalta. SYL esittää siksi tiettyjä täsmennyksiä esitykseen Saavutettavuuskirjasto Celian yhdistämisestä Kansallisarkiston alaisuuteen. Muutokset on mahdollista toteuttaa lakihankkeen yhteydessä yhtenä lisäyksenä ja yhtenä muutoksena hallituksen esityksen luonnokseen.

Saavutettavuuskirjasto Celian merkityksestä korkeakouluopinnoissa

Saavutettavuuskirjasto Celia tarjoaa muun muassa lukemisesteisten korkeakouluopiskelijoiden tarvitsemia kurssikirjoja ja korkeakouluopintoihin hakeutumiseen liittyviä materiaaleja saavutettavassa muodossa.

Kaikilla korkeakouluopiskelijoilla, riippumatta lukemisesteen muodosta, on oikeus laadukkaaseen ja saavutettavaan opetusmateriaaliin. Celian tarjoamat ja mahdollistamat opetusmateriaalit mahdollistavat sen, että lukemisesteiset opiskelijat voivat edetä korkeakouluopinnoissaan samalla aikataululla ja tasolla kuin muut opiskelijat.

Celian toiminnalla myös varmistetaan, että lukemisesteiset hakijat voivat osallistua tasavertaisesti korkeakoulujen pääsykokeisiin ja muuhun valmistautumiseen.

Nykyään Celia tuottaa korkeakouluaineistoa omiin valikoimiinsa, jos kyseistä opintoissa tarvittavaa teosta ei ole saatavana saavutettavassa muodossa muualta. Esimerkiksi kirjojen tuotantoaika lukemisesteisille opiskelijoille on tällä hetkellä 3 kuukautta. Pääsykoemateriaaleissa tuotantoaika on lyhyempi.

Opintojen saavutettavuuden varmistaminen lukemisesteisille edistää opiskelijoiden osallisuutta korkeakoulu yhteisössä ja tukee heidän mahdollisuuksiaan itsenäiseen opiskeluun. Tämä on erityisen tärkeää akateemisessa ympäristössä, jossa itsenäinen tiedonhaku ja oppiminen ovat keskeisiä. Erityisesti tiivis yhteistyö korkeakoulujen ja korkeakoulukirjastojen kanssa on tärkeässä roolissa saavutettavuuden edistämistyössä, sillä korkeakouluopinnoissa käytettävät opetusmateriaalit ovat hyvin moninaisia ja pirstaleisia.

Uudessa saavutettavuuskirjasto Celian hallinto- ja organisoitumismuodossa tulee turvata myös edellä kuvattu korkeakoulutuksen saavutettavuuteen liittyvä erityistehtävä. Mikäli tärkeä yhteistyö korkeakoulujen kanssa käytössä olevien opetusmateriaalien saavutettavuuden varmistamiseksi ei ole kirjattu lakiin selkeästi, kuten on HE:n mukaan koulujen ja toisen asteen oppilaitosten suhteen kirjattu, muodostuu SYLin mukaan selkeä riski palveluiden jatkuvuuden turvaamiselle nyky muodossaan.

SYL edellyttääkin, että yhdenvertaisuuden edistämisen korkeakouluopinnoissa tulisi olla vahvemmin esillä HE:ssä esitetystä Laissa lukemisesteisten kirjastopalveluista.

Esitämme, että HE:ssä esitetyn lain ensimmäiseen pykälään (1 §) lisätään maininta korkeakouluista esitettyjen koulujen ja oppilaitosten yhteyteen.

Uusi muotoilu kuuluisi lain 1 § viimeisen virkkeen osalta:

“Kansallisarkisto toimii Celia-palveluiden järjestämisessä yhteistyössä yleisten kirjastojen, muiden kirjastojen, koulujen, oppilaitosten ja korkeakoulujen sekä tarvittaessa muiden yhteisöjen kanssa. “

Lain nimen täsmentämisestä tarkoituksenmukaiseksi

SYL katsoo lisäksi Saavutettavuuskirjasto Celian tapaan, että HE:ssä esitetty “Laki lukemisesteisten kirjastopalveluista” tulisi muuttaa muotoon “Laki Saavutettavuuskirjasto Celian palveluista.”

Celian tarjoamia palveluja käyttää moni korkeakouluopiskelija, jolla on jokin luki- tai muu oppimisvaikeus. He ovat saattaneet käyttää Celian palveluita koko elämänsä ajan, jolloin on erityisen tärkeää, että Celian palveluiden jatkuvuus turvataan ovat myös organisaatorakenteen uudistamisen jälkeen. Tärkeää on, että Celian palvelut ovat aina helposti ja ymmärrettävästi lukemisesteisten löydettävissä.

Kun lukemisesteisten kirjastopalveluja tarjottaisiin jatkossakin nimellä Saavutettavuuskirjasto Celia, varmistettaisiin siten niin uusien kuin vanhojen asiakkaiden sivistyksellisten ja yhdenvertaisten oikeuksien toteutuminen.

Tunnistettavuus on esillä myös nykyisessä HE:ssä, sillä esityksen mukaan Laki lukemisesteisten kirjastopalveluista tulisi turvaamaan “Celia-palveluiden tunnistettavuutta virastojen yhdistymisen jälkeen”.

Esityksessä pidetään samalla tarkoituksenmukaisena, että Kansallisarkisto käyttäisi Celian tarjoamista palveluista asiakas- ja sidosryhmäviestinnässään nykyistä nimikettä Saavutettavuuskirjasto Celia tai lyhyemmin Celia.

Lain muuttamisella muotoon “Laki Saavutettavuuskirjasto Celian palveluista” turvattaisiin SYLin näkemyksen mukaan selkeämmin HE:ssä kuvattu tarkoituksenmukaisin saavutettavuuskirjaston toiminnan jatkuvuus uuden organisaatorakenteen sisällä.

Kontkin Henri
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL)